

Projekta “Mainiet tagad! Uzskatu maiņa no vienreizlietojamās uz daudzkārtlietojamo pārtikas piegāžu sistēmu Baltijas jūras reģiona pilsētās” (“Change(k)now”)

AKTUALITĀTES

Informācija sagatavota 2024. gada 1. martā

Mainiet tagad! Pašvaldība aicina mainīt paradumus vienreizlietojamā iepakojuma patērēšanā

Lai pievērstu sabiedrības uzmanību vienreizlietojamā pārtikas un dzērienu iepakojuma patēriņa paradumiem, Liepājas valstspilsētas pašvaldība kopā ar vairākiem Latvijas un starptautiskajiem partneriem nupat ir sākusi ieviest projektu “Mainiet tagad! Uzskatu maiņa no vienreizlietojamās uz daudzkārtlietojamo pārtikas piegāžu sistēmu Baltijas jūras reģiona pilsētās” (*angl. “Change(k)now!”*).

Aizvien palielinoties izmestā vienreizlietojamā pārtikas iepakojuma apjomam gan atkritumu konteineros, gan, diemžēl, dabā, šķiet, ka cilvēce ir noslēgusi Faustisku līgumu ar kādu ķīmisku dēmonu, kas pazīstams kā plastmasa. Dažādās Fausta leģendās doktors Fausts ir vecs zinātnieks, kurš noslēdz līgumu ar pašu nelabo, pārdodot tam savu dvēseli apmaiņā pret neierobežotām zināšanām un jaunības priekiem. Vai mūsu kā 21. gadsimta sabiedrības “vienošanās ar plastmasas dēmonu” tiešām ir ērtības vērtā?

1955. gada 1. augustā amerikāņu žurnāls “LIFE MAGAZINE” publicēja rakstu ar nosaukumu “*Throwaway living*” jeb latviski - izmešanas dzīvesveids. Tiek uzskatīts, ka šis raksts ir pirmais zināmais gadījums, kad publiski tika lietots termins “ārā izmešanas kultūra vai sabiedrība”. Šādu sabiedrību raksturo attieksmes modelis – paņēmt, patērēt un izmet.

Šodien mēs pieņemtu, ka raksts ar šādu nosaukumu kritizētu sabiedrībā valdošo patēriņa kultūru un atkritumu izmešanas ieradumus. Taču 20. gadsimta 50. gados jaunā iespēja patērēt priekšmetus vienu vienīgu reizi tika vērtēta visnotaļ pozitīvi.

Lai raksturotu “ārā izmešanas kultūru”, ir praktiski neiespējami izvairīties no plastmasas nepiemēšanas. Plastmasa nebija ļoti izplatīta un plaši lietots materiāls līdz 20. gadsimta vidum, kad sākās šī materiāla lietošanas bums. Plastmasa tika saistīta ar mūsdienīgumu, ar jauniem priekšmetiem, piemēram, tālruniem, radio un televizoriem, kas tika ražoti, izmantojot plastmasu. Otrās pasaules karš bija beidzies un rietumu pasaule sāka atkopties no sociālekonomiskās depresijas, ģimeņu ienākumi un pirktpēja pieauga. Tas veicināja preču masveida ražošanu un patēriņu, īpaši attiecībā uz sadzīves priekšmetiem. Piecdesmitajos un sešdesmitajos gados ASV tirgū nonāca ļoti daudz vienreizlietojamo priekšmetu. Tie bija jauni plastmasas izstrādājumi, kas bija apzināti radīti lietošanai vienu reizi: plastmasas un papīra krūzes, plastmasas galda piederumi, plastmasas salmiņi. Visi šie priekšmeti, par kuru nelietošanu mēs šodien, ironiskā kārtā, mēģinām cilvēkus pārliecināt.

Atgriežoties pie šodienas "ārā izmešanas sabiedrības", redzam, ka pieprasījums pēc vienreizlietojamā iepakojuma – pēc pārtikas kastītēm, glāzēm un karsto dzērienu krūzēm – īpaši pieaug līdz ar sabiedriskās ēdināšanas līdzņemšanas pakalpojumu popularitāti un pieejamību. Šāds dzīvesveids un paradumi ir ērti, taču tie atstāj negatīvu ietekmi ne tikai uz dabu, bet arī uz cilvēku veselību, ekonomiku un klimatu.

Projekta "Change(k)now!" mērķis ir veicināt pārmaiņas sabiedrības domāšanas veidā un attīstīt tādas pārtikas apgādes sistēmas, kas samazinātu vienreizlietojamā iepakojuma patēriņu sabiedriskajā ēdināšanā un veicinātu pāreju uz atkārtoti lietojamu iepakojumu. Projekta īstenošanas laikā Liepāja plāno testēt tādus risinājumus, kas dod iespējas samazināt vienreizlietojamā iepakojuma patēriņu, piemēram, pilsētas rīkotajos publiskajos pasākumos. Šāda rīcība attiecīgi veicinās gan pašu pasākumu ilgtspēju, mazinot ne tikai sabiedriskās ēdināšanas pakalpojuma radīto iepakojuma atkritumu ietekmi uz vidi, bet arī šo atkritumu apsaimniekošanas izmaksas.

Mainīt paradumus un izklūt no patērēšanas un izmešanas apburtā lokā ir pavisam vienkārši:

- **Apmeklējot publiskos pasākumus vai ikdienā iegādājoties dzērienus vai ēdienu līdzņemšanai, izmanto savu krūzi, ūdens pudeli vai ēdiena trauku;**
- **levēro higiēnu un parūpējies, lai tava krūze, ūdens pudele vai ēdiena trauks vienmēr ir tīri;**
- **Atceries paņemt līdzi savu krūzi, ūdens pudeli vai ēdiena trauku arī nākamajā reizē.**

Projektu "Change(k)now!" - A mindset change from single-use to circular or multiple-use of food delivery systems in cities of the BSR" (#C048) finansē Eiropas Savienības INTERREG Baltijas jūras reģiona programma 2021.–2027.gadam.